

Νίκος Ερηνάκης*

Κάποιες λέξεις είναι δράσεις και κάποιες δράσεις είναι λέξεις

Η δική μας εποχή είναι, και αυτή, μια εποχή άκρων. Αυτό που οφείλουμε να συνειδητοποιήσουμε είναι ότι μια ριζική αλλαγή ήδη συμβαίνει, εξαιτίας και με αφορμή την πολλαπλότητα της κρισιακής συνθήκης (κοινωνικο-οικονομική, οικολογική, πανδημική, πολιτισμική, προσφυγική/μεταναστευτική) που βιώνουμε, κι όλα αυτά σε ένα πρωτοφανές πλαίσιο ισχυρών τεχνολογικών εξελίξεων, χωρίς τον ίδιο βαθμό των αντίστοιχων ανθρωπιστικών.

Τι εννοούμε όμως όταν αναφερόμαστε στην έννοια και στην πρακτική της εξέγερσης, σε αυτήν την περίοδο ύστερης νεωτερικότητας; Πιο συχνά, παρατηρούμε αναφορές στην εξέγερση ως εναντίωση προς είτε το παλιό, είτε το νέο. Αλλά πάντα βρίσκεται ως άρνηση προς κάτι που ήδη υπάρχει, χωρίς όμως να είναι συχνά σε θέση να προτείνει κάτι που μπορεί να υπάρξει. Η ρήξη με κάτι υπάρχον στερείται νοήματος όταν δεν ξέρεις προς τα πού αλλού θα ήθελες να πας. Η βασική διαχωριστική γραμμή απουσιάζει. Οι σύγχρονες μορφές εξέγερσης αποτελούν τακτικισμούς, ενώ πλέον απαιτείται στρατηγική. Η έννοια της εξέγερσης δεν είναι αυταξία, η όποια αξία αυτής εξαρτάται από το περιεχόμενο που φέρει ως πρόταγμα.

Οι μεγάλες αφηγήσεις έχουν καταρρεύσει —πάντα καταρρέουν. Το ζήτημα είναι ότι για την πραγμάτωση μετασχηματιστικών τομών, μάλλον τις χρειαζόμαστε. Θα μπορούσαμε να συνεχίσουμε να αναρωτιόμαστε τι νόημα έχει το όποιο νόημα και λοιπές μετα-αναρωτήσεις. Αν όμως κάτι ενδιαφέρει ακόμα στην έννοια της εξέγερσης, είναι η οντολογική εστίασή της στη δράση.

Υπάρχουν κάποιες λέξεις που είναι δράσεις και κάποιες δράσεις που είναι λέξεις. Πολλά εξαρτώνται από το πλαίσιο. Αν η γλώσσα είναι ένας χάρτης των αποτυχιών μας, τότε ασ είναι ακριβής, ώστε αν η γλώσσα είναι ένας ιός, να είναι δημιουργικός. Πέρα από τη μεταμοντέρνα κριτική και ειρωνεία, στόχος της ποίησης είναι η ανάπτυξη ενός νέου φαντασιακού. Η ποίηση —όπως και η καλλιτεχνική πρακτική εν γένει— έχει περάσει πολύ καιρό χωρίς να προτείνει, απλώς ακολουθώντας τη ζωή, ενώ πρέπει να πείσει τη ζωή να ακολουθήσει αυτήν. Να μια μορφή εξέγερσης άξια λόγου και βιώματος.

Η ποίηση δεν έχει ιδιαίτερη σημασία για τον σύγχρονο κόσμο, κι όμως ο κόσμος θα διατηρεί πάντα ιδιαίτερη σημασία για την ποίηση —αυτή η ανισορροπία προσιδιάζει σε ένα ερωτικό παίγνιο, εντός του οποίου οι συσχετισμοί δυνάμεων μπορούν ανά πάσα στιγμή να ανατραπούν. Καμία εποχή δεν μπορεί να αντλήσει την ποίησή της από το παρελθόν και αντιστρόφως. Ζούμε σε έναν κόσμο υπερ-πραγματικής ψευδαίσθησης. Το μεγάλο στοίχημα είναι να ανακαλύψουμε εκ νέου την πραγματικότητα, μετασχηματίζοντάς την. Το μεγάλο στοίχημα της σύγχρονης ποίησης ίσως είναι, λοιπόν, να ανανοηματοδοτήσει τη φαντασιακή μας θεώρηση ως προς μια δυνητική πραγματικότητα, που στη συνέχεια, πιθανώς, να πραγματώσουμε.

Αυτό δεν σημαίνει ότι η ποίηση δεν προσκαλεί από μόνη της σε ένα συμβάν, απλώς ότι πολλά περισσότερα από όσα μπορεί να περιέχονται σε ένα καλό ποίημα, πρέπει επίσης να συμβούν. Δεν χρειάζεται να μπαίνει ο πήχης και τόσο ψηλά: το να αναζητείς τη ζωή και να παλεύεις ενάντια στην απουσία της, είναι μια πολλά υποσχόμενη αρχή. Η ποίηση δεν σώζει· και πάλι καλά, η ποίηση που επιφυλάσσει στον εαυτό της αυτόν το ρόλο είναι κακογραμμένη. Η ποίηση διανοίγει — το αν θα σωθούμε είναι άλλο ζήτημα.

Η εξατομίκευση κερδίζει όλο και περισσότερο έδαφος. Οι πολλαπλές προκλήσεις της εποχής, όμως, δεν μπορούν παρά ν' απαντηθούν μέσα από την πραγμάτωση μιας πληρέστερης και ανθεκτικότερης θεώρησης των σημείων, όπου ποίηση και ζωή συναντιούνται ανατρεπτικά, από την συν-δημιουργικότητα στην ισο-αυθεντικότητα. Δεν χρειαζόμαστε κι άλλη ποίηση περιγραφική, είτε του μέσα είτε του έξω κόσμου. Χρειαζόμαστε ποίηση κανονιστική. Ποίηση που να διανοίγει νέα πεδία στα οποία ενέχονται νέες πρακτικές. Η ποίηση δεν μπορεί να υποχωρεί στα γεγονότα της ζωής, πρέπει να τα προκαλέσει.

* Ποιητής, Δρ. Φιλοσοφίας (Πανεπιστήμια Λονδίνου & Οξφόρδης) και Διδάσκων στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών, το Καποδιστριακό και το Ανοικτό Πανεπιστήμιο, μεταφραστής